

Gumeruksen koulun lakkauttaminen

SIVLK 03.06.2024 § 63

Valmistelija

Sivistysjohtaja Juha Isomaa

Valtuusto nimesi 19.10.2023 § 109 tulevaisuustyöryhmän ja käynnisti näin talouden tasapainottamisohjelman valmistelun. Kunnanhallitus on tähän mennessä käsitellyt talouden tasapainottamista 25.09.2023 § 331, 30.10.2023 § 373 ja 8.4.2024 § 129, sivistyslautakunta 8.5.2024 § 52 ja tekninen lautakunta 23.4.2024 § 38. Perusteena työlle ovat olleet mm. yleinen kustannus- ja korkotason nousu, valtionosuuksien leikkaus ja alijäämäinen talousarvio 2024 ja alijäämäiset suunnitelmavuodet 2025 - 2026. Tavoitteena oli löytää kahden miljoonan vuosittainen säästö menoja leikkaamalla ja/tai tuloja lisäämällä. Käyttötalouden kasvamisen hillitsemiseksi palvelurakennetta ja toimintatapoja joudutaan tarkastelemaan uudelleen. Tavoitteena on, että Siikajoen kunnan palvelut ovat myös jatkossa laadukkaita ja suhteellisen kattavia, mutta tarkoituksenmukaisesti kohdennettuja sekä mitoitukseltaan oikeasuhtaisia. Tulevaisuustyöryhmän tehtävänä oli löytää taloudellisesti tehokkaita tapoja toimia ja tehdä kunnanhallitukselle konkreettiset toimenpide-esitykset tavoitteeseen pääsemiseksi. Tulevaisuustyöryhmän työtä on esitelty valtuutetuille aiemmin valtuuston kokouksessa 14.12.2023 ja valtuustoseminaarissa 21.3.2024. Tulevaisuustyöryhmän esitys liitteenä.

Tulevaisuustyöryhmän esityksen pohjalta kunnanhallitus on 8.4.2024 §130 käynnistänyt yhteistoimintamenettelyn, joka ulottuu lähes koko kunnan organisaatioon ja henkilöstöön. Kouluverkkoon liittyviä asioita on syytä käsitellä yhteistoimintamenettelyssä lain mukaisesti, jos siihen liittyy:

- 1) Henkilöstön asemaan merkittävästi vaikuttavia muutoksia työn organisoinnissa, kunnan palvelurakenteessa, kuntajaossa tai kuntien välisessä yhteistyössä.
- 2) Palvelujen uudelleen järjestämisen periaatteita, jos asialla voi olla olennaisia henkilöstövaikutuksia, kuten ulkopuolisen työvoiman käyttö tai liikkeen luovutusta.
- 3) Henkilöstöön, henkilöstön kehittämiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun sekä työyhteisön sisäiseen tietojenvaihtoon liittyviä periaatteita ja suunnitelmia.
- 4) Taloudellisista tai tuotannollisista syistä toimeenpantavaa osaaikaistamista, lomauttamista tai irtisanomista.

Siikajoen opetustoimesta eläköityy 2025 lähtien lähes vuosittain luokanopettaja. Lisäksi kunnassa on palkattu luokanopettajia, aineenopettajia, erityisopettajia ja koulunkäynninohjaajia määräaikaaisesti, perusteena laskeva oppilasmäärä ja vähenevä henkilöstön tarve. Näin ollen opetustoimen vakituisen henkilöstön asema turvataan, vaikka kouluverkossa tulisi muutoksia. Vaikeimmin sopeutettavissa on koulunkäynninohjaajien määrä luonnollisella poistumalla. Henkilöstöä pyritään sijoittamaan muille kouluille vapaiden virkojen mukaisesti, mikäli kouluverkossa tapahtuu muutoksia.

Huoltajille, oppilaille sekä kuntalaisille ja henkilöstölle suunnatut kuulemistilaisuudet on järjestetty maanantaina 15.4.2024 Luohuan koululla, tiistaina 16.4.2024 Paavolan monitoimitalolla, keskiviikkona 17.4.2024 Ruukin koululla, maanantaina 29.4.2024 Revonlahden koululla ja torstaina 2.5.2024 Siikajoenkylällä Komppalinnassa. Tilaisuuksissa on esitetty kysymyksiä ja näkemyksiä asiasta. Kooste kuulemistilaisuuksista

on liitteenä. Tämän lisäksi henkilöstölle on järjestetty oma tilaisuus tulevaisuustyöryhmän työstä 4.4.2024. Lisäksi kunnanjohtajan tekemä infovideo tulevaisuustyöryhmän työstä on ollut nähtävillä kunnan verkkosivuilla. Koulun lakkauttamisessa ei ole hallintolain 34 §:n tarkoittamia asianosaisia, joten varsinaisia asianosaiskuulemisia ei tarvitse järjestää.

Kuntalaisilla ja henkilöstöllä on ollut mahdollisuus esittää näkemyksensä, mielipiteensä ja kysymyksensä myös kirjallisesti vastaamalla Siikajoen kunnan verkkosivuilla 10.4. – 5.5.2024 avoimna olleeseen kyselyyn. Vastauksia kyselyyn saatiin 606 kappaletta, avoimia palautteita 272 kappaletta. Talouden tasapainottamisen työhön liittyen kunnan verkkosivuille on perustettu oma asiaan liittyvä sivu <https://siikajoki.fi/siikajoen-kunnan-talouden-tasapainottaminen>, johon tietoa on kattavasti kerätty kuntalaisten ja henkilöstön nähtäville. Asiasta on tiedotettu kunnan verkkosivun lisäksi sosiaalisen median kanavilla ja paikallislehdessä. Sivustolla on pyydetty lähettämään asiaan liittyvät kannanotot kunnanvirastolle. Kirjaamoon on saapunut ennen esityslistan lähettämistä 15 asiaan liittyvää kannanottoa, pitäen sisällään myös kaksi nettiadressia ja henkilöstön näkemyksiä, ajatuksia ja kysymyksiä. Edellä mainittu materiaali on pykälän liitteenä.

Lainsäädännön mukaan kunta on vastuussa koulutuksen järjestämisestä ja kehittämisestä. Oppilasmäärien muutokset, kaavoituspolitiikka ja kunnan yleinen taloustilanne vaikuttavat kunnan kouluverkkoon. Kouluverkkoa koskevat päätökset, kuten koulun lakkauttaminen, ovat kunnan päätösvaltaan kuuluvia asioita. Lakkauttamispäätöstä valmisteltaessa tulee ottaa huomioon perusopetuslain (628/1998) 6.1. §, jonka mukaan opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä asutuksen, koulujen ja muiden opetuksen järjestämispaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen. Asian valmistelussa ja käsittelyssä on huomioitava hallintolain 41 §:ssä säädetty vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen, sekä varmistettava, että käsittelyyn ei osallistu esteellisiä henkilöitä. Hallintolain (434/2003) mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Siikajoen kunnan perusopetuksen oppilasmäärä vähenee voimakkaasti. Lukuvuodesta 2023 - 2024 lukuvuoteen 2028 - 2029 perusopetuksen oppilasmäärän ennakoidaan laskevan noin 762 oppilaasta miltei 170 oppilaalla ja vuoteen 2030 mennessä lähes 190 oppilaalla. Laskennallisesti tämä tarkoittaa sitä, että vuosittain alakouluilla vähenee 1-2 opetusryhmää. Oppilasmäärä on vähenevä kaikilla Siikajoen kunnan kouluilla tarkastelujaksolla. Syntyneiden lasten väestörekisteritietoihin perustuva oppilastilasto on laadittu vuoteen 2029 ulottuvaksi, taulukot ja graafit oppilasmäärästä ovat pykälän liitteenä. Siikajoen kunnan nykyinen esi- ja perusopetuksen palveluverkko on ylimitoitettu tuleville oppilasmäärille ja sen kustannustehokkuus on huono.

Muutokseen varautuminen on otettava huomioon kaikessa opetuksen suunnittelussa tulevien vuosien aikana. Oppilasmäärän vähenemisellä on heikentävä vaikutus kunnan saamaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuteen. Perusopetuksen oppilasmäärän ja rahoituksen vähentyessä on päädytty etsimään rakenteellisia säästöjä talouden tasapainottamiseksi. Jotta opetuksen järjestäminen olisi tarkoituksenmukaista, taloudellista ja laadukasta, kouluverkkoa koskevia päätöksiä on tarpeen tehdä nyt. Nyt jo on järkevää suunnitella toimintaa useamman vuoden osalta. Perusopetuslain mukaan opetuksen järjestäjällä

tulee olla riittävä määrä opettajien virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia sekä tuntiopettajia ja muuta henkilöstöä. Lisäksi koululla tulee olla koulun toiminnasta vastaava rehtori tai pienemmillä kouluilla perusopetuslaissa rehtorille nimettyä toimivaltaa voi käyttää koulunjohtajaksi nimetty luokanopettaja.

Edellä olevan perusteella kunnan harkinnassa on, kuinka paljon kussakin koulussa on opettajia ja opetusryhmiä. Edelleen oppilasryhmälle ei ole määrätty mitään enimmäisrajaa, vaan kunnan on itse ratkaistava asia järkevällä tavalla. Lisäksi erityisopetuksen opetusryhmien koko on määritelty perusopetusasetuksen (852/1998) 2 §:ssä. Siinä on säädetty opetusryhmän enimmäiskoosta tietyissä tilanteissa.

Opetusryhmät muodostetaan vuosiluokittain (perusopetusasetus 852/1998 2 §). Edelleen on mahdollista rakentaa opetusryhmät yhdysluokiksi silloin kun opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä vaatii. Se ei ole kuitenkaan lainsäätäjän tai opetuksen järjestämisen tavoite. Opetusryhmät tulee kuitenkin muodostaa siten, että opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet saavutetaan. Esiopetusta saavia oppilaita voidaan myös opettaa yhdessä muiden vuosiluokkien kanssa samassa opetusryhmässä.

Oppilasryhmän koko ei määräydy koulun koon mukaan, vaan ikäluokan oppilasmäärä koulussa vaikuttaa luokan ryhmäkoko. Pienessä koulussa iso ikäluokka voi aiheuttaa suuren opetusryhmän, koska on vain yksi opetusryhmä yhdelle ikäluokalle. Toisaalta osa ikäluokista voi olla niin pieniä, että opetus toteutetaan yhdysluokassa, jolloin samalla luokalla opiskelee useamman ikäluokan oppilaita.

Suuremmissa koulussa ikäluokkien vaihtelu pystytään paremmin tasaamaan ja opetusryhmät saadaan mielekkään kokoisiksi ja yhdestä ikäluokasta koostuviksi. Kouluverkkoesityksen tavoitteena on tasoittaa ja yhdenvertaistaa ryhmäkokoja eri kouluissa. Oppilaaksiottorajoja suunnitellessa esimerkiksi yksisarjaiseen kouluun pyritään saamaan 20 oppilasta ikäluokkaa kohti.

Niin ikään kunnan harkinnassa on, millä oppilasmäärällä koulua pidetään yllä.

Tulevaisuustyöryhmän talouden tasapainottamisohjelman yhtenä toimenpide-esityksenä on Gumeruksen yläkoulun lakkauttaminen. Alkuperäisessä keinovalikoimassa mukana oli myös Gumeruksen alakoulun lakkauttaminen. Kunnanhallitus on käynnistänyt kouluverkon mahdollista supistamista koskevan prosessin ilmoittamalla kokouksessaan 8.4.2024 ja Siikajoen kunnan verkkosivuilla asian vireilläolosta ja kuntalaisten mahdollisuuksista vaikuttaa asiaan.

Gumeruksen koulun mahdollisen lakkauttamisen vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, yritysvaikutuksia, vaikutuksia talouteen, vaikutuksia kuntaorganisaatioon, henkilöstövaikutuksia sekä ympäristövaikutuksia arvioidaan ennakkovaikutusten arvioinnilla, joka on lapsivaikutusten arvioinnin lisäksi pykälän liitteenä. Gumeruksen koulun mahdollisella lakkauttamisella on suurimmat vaikutukset kunnan talouteen ja kylän vetovoimaan. Myös oppilaiden kannalta koulun vaihtuminen on merkittävä muutos.

Gumeruksen koulussa on lukuvuonna 2023 - 2024 alakoulussa 98 oppilasta ja yläkoulussa 67 oppilasta, ja määrä on jatkossa aleneva niin, että syksyllä 2029 oppilaita olisi alakoulussa enää 69 ja yläkoulussa 47 oppilasta. Alakoulun oppilasmäärään on laskettu mukaan myös

esiopetuksessa olevat lapset. Edeltävien vuosien 2017-2022 syntyneiden määrä on ollut kylällä keskimäärin 10 syntyntä lasta, joka ei vastaa yhden keskimääräisen luokan oppilasmäärää.

Gumeruksen koulurakennuksen koko on 1720 m², teknisen työn tila 450m², liikuntasali (Komppalinna) 501 m² sekä kotitalous- ja esiopetuksen tilat Tuulenpesän rakennuksessa. Jo nykyisellään tilaa/neliöitä oppilasta kohti on runsaasti. Tulevilla oppilasmäärillä tilojen käyttö ei ole tehokasta. Gumeruksen koulurakennus on vanhimmalta osaltaan vuodelta 1967. Gumeruksen koulu on peruskorjaustarpeessa 5-10 vuoden kuluessa. Kun Gumeruksen koulun oppilaat voidaan sijoittaa toisiin perusopetuksen kouluihin, tässä tapauksessa esityksen mukaisesti Ruukkiin, toimintaa tiivistämällä vältetään peruskorjaus- tai uudisrakennuskustannuksilta ja saadaan aikaan myös koulun toiminnasta aiheutuvien kustannusten säästöjä.

Tulevaisuustyöryhmän esityksen mukaisesti Gumeruksen yläkoulun oppilaat siirtyisivät mahdollisen kouluverkkopäätöksen jälkeen Ruukin kouluun. Yhdistymisvaiheessa syksyllä 2025 Ruukin yläkoulun yhteinen oppilasmäärä olisi yhdistettynä 247 oppilasta. Heille on jo olemassa oleva koulukuljetusreitti, niin sanottu lukiobussi, mutta reitille tarvitaan lisäauto. Ruukin koulussa tarvittaisiin 12 opetusryhmää, 2 enemmän kuin lukuvuonna 2024-2025. Vuodesta 2023 Ruukin yläkoulun ryhmät vähentyvät 2025 syksyyn mennessä siis kymmeneen ryhmään, eli säästöä ehtii tapahtua jo ennen mahdollista yhdistymistä.

Vuoden alun 2023 tilanteesta säästö verrattuna 2025 syksyyn on tulevaisuusryhmän esityksessä arviolta 240 000 euron säästö. Ruukin ja Gumeruksen yläkoulujen mahdollisesti yhdistyessä 2025 Ruukkiin tarvitaan 12 opetusryhmää. Henkilöstösäästöä vuonna 2025-2026 tulisi 65 tunnin vähennyksestä tuntikehykseen 175 500 euroa, hallinnon 34 700 euroa ja 2 ohjaajan vähentymisestä 50 000 euroa. Säästö olisi siis noin 260 200 €. Gumeruksen yläkoulun aineenopettajat siirtyisivät yläkoulujen yhdistyessä Ruukin koululle, ja yläkoulun vakinaiseen henkilöstöön ei henkilöstövähennyksiä tulisi. Kuljetuskustannusten noustessa n. 50 000 euroa yläkoulujen yhdistymisestä koituva säästö olisi n. 210 000 euroa vuositasolla.

Gumeruksen alakoulun mahdollisen lakkauttamisen ja Ruukin kouluun yhdistymisen myötä toisi säästöä 6 luokanopettajan ja 2 koulunkäynninohjaajan vähentämisestä. Alakoulun oppilaiden siirtyminen Ruukin kouluun olisi mahdollista 1.8.2025, mutta mikäli Revonlahden koulun oppilaat siirtyisivät myös Ruukkiin, muutos olisi mahdollista aikaisintaan syksyllä 2028. Tällöin Ruukin alakoulussa olisi 16 ryhmää ja 285 oppilasta.

Koulujen yhdistymisen myötä henkilöstösäästöä voidaan saavuttaa nopeammin, kuin nykyisellä kouluverkon laajuudella. Tiivistetyllä kouluverkolla opetusryhmiä voidaan muodostaa optimaalisemmin. Opetuksen järjestäminen nykyistä pienemmällä kouluverkolla tarkoittaa taloudellisesti henkilöstön vähentämistä ja koulurakennuksista luopumista ja näin ollen lakkautettavan koulun tulevien investointien säästymistä. Koulukuljetukset muuttuvat yhdistymisessä, koska osa taksiajoista voidaan jättää pois ja oppilaiden kuljetuksiin voidaan käyttää nykyistä enemmän linja-autokuljetuksia. Syöttöliikennettä kouluille kuitenkin tarvittaisiin koulun yhdistymisessä Ruukin kouluun, koska koulukuljetukset lähtevät Ruukkiin, kuten nytkin Gumeruksen koululta.

Alakoulun lakkauttamisen kustannussäästö olisi 6 opettajan ja 2 ohjaajan palkkakustannusten säästymisestä koituva 380 000 euron säästö sekä ruoka- ja siivouspalveluista koituva säästö sekä kiinteistön ylläpitokustannuksista tuleva vuotuinen 200 000 euron säästö. Kuljetuskustannukset kasvaisivat kuitenkin alakoululaisten osalta laskennallisesti 71 150 euroa.

Kouluverkkovaihtoehdoissa koulukuljetusten kustannusten muutokset kouluverkon muuttuessa ovat laskennallisia ja lopulliset kustannukset täsmentyvät palveluverkkopäätöksen selvittyä. Yleisesti ottaen kuljetuskustannusten kasvu ei kouluverkkomuutoksissa ole merkittävä saatuihin henkilöstö- ja kiinteistosäästöihin verrattuna. Gumeruksen koulun mahdollisesti yhdistyessä Ruukin kouluun koulukuljetuksiin tarvittaisiin yläkoulu- ja/tai alakoululaisia varten lisäreitti ja lisääautoja. Nykyisen kuljetuskapasiteetin riittävyys tulee tarkistaa kuljetusyrittysten kanssa, jos tämä vaihtoehto tulee toteutettavaksi.

Mahdollisen koulun lakkautuspäätöksen jälkeen sivistyslautakunta päättää oppilaan lähikoulun määräytymisperusteista. Oppilaaksiottoalueet vahvistetaan erikseen tämän kouluverkkotyön mahdollisten koulujen lakkautusten jälkeen sivistyslautakunnan päätöksellä.

Esittelijä	Sivistysjohtaja Juha Isomaa
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että Gumeruksen yläkoulu lakkautetaan 31.7.2025 ja Gumeruksen yläkoulun oppilaiden opetus järjestetään Ruukin koulun tiloissa 1.8.2025 alkaen.
Päätös	Laura Vikiö ilmoitti esteellisyytensä (intressijäävi, lapsia Gumeruksen koulussa) ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Päätösehdotus hyväksyttiin.

KHALL 06.06.2024 § 200
116/12.00.01/2024

Valmistelija	Kunnanjohtaja Pertti Severinkangas Koulurakennuksen kunto ja sen vaatimat laajat peruskorjaustarpeet sekä koulun koko eivät puolla opetuksen jatkamista Gumeruksen koululla. Kunnan taloudellinen tilanne ei mahdollista laajaa investointia koulurakennukseen tässä vaiheessa. Siikajoenkylällä kuntalaisilla on koulun lakkauttamisesta huolimatta käytössään jatkossakin liikunta- ja kirjastotilat sekä harraste- ja/tai kokoontumistilaa (Komppalinna).
--------------	--

Esittelijä	Kunnanjohtaja Pertti Severinkangas
Päätösehdotus	Kunnanhallitus esittää valtuustolle, että 1. Gumeruksen yläkoulu lakkautetaan 31.7.2025 ja Gumeruksen yläkoulun oppilaiden opetus järjestetään Ruukin koulun tiloissa 1.8.2025 alkaen, 2. Gumeruksen alakoulu lakkautetaan 31.7.2025 ja Gumeruksen alakoulun oppilaiden opetus järjestetään Revonlahden koulun tiloissa 1.8.2025 alkaen.

Päätös

Laura Vikiö ilmoitti esteellisyytensä (intressijäävi, lapsi kyseisessä koulussa) ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ja päätöksenteon ajaksi. Varajäsen Erkki Loponen saapui kokoukseen klo 19:43.

Jukka Ruopsa esitti, että Gumeruksen koulua ei suljeta. Matti Pohjola ja Jacqueline Aguilera Velásquez kannattivat Jukka Ruopsan tekemää muutosehdotusta.

Erkki Loponen esitti, että Gumeruksen alakoulua ei lakkauteta. Keijo Mustonen kannatti Erkki Loposen tekemää muutosehdotusta.

Jukka Ruopsa veti esityksen pois ja kannatti Erkki Loposen tekemää muutosehdotusta. Matti Pohjola veti kannatuksen pois. Jacqueline Aguilera Velásquez veti kannatuksen pois ja kannatti Erkki Loposen muutosehdotusta. Iina Sivula kannatti Erkki Loposen tekemää muutosehdotusta.

Puheenjohtaja totesi, että Jukka Ruopsa on vetänyt esityksensä pois mutta kohdan kaksi osalta on tullut Erkki Loposen tekemä muutosehdotus jota on kannatettu, joten asia ratkaistaan nimenhuutoäänestyksellä.

Ne, jotka kannattavat päätösehdotusta, äänestävät JAA.
Ne, jotka kannattavat Erkki Loposen tekemää muutosehdotusta, äänestävät EI.

Suoritettussa nimenhuutoäänestyksessä annettiin 0 JAA ääntä, 8 EI ääntä (Aguilera Velásquez Jacqueline, Sivula Iina, Klaavo Helena, Mustonen Keijo, Pohjola Matti, Ruopsa Jukka, Loponen Erkki, Lehto Kauko) ja 1 TYHJÄ (Ojala Jari).

Puheenjohtaja totesi, että kunnanhallitus hyväksyy päätösehdotuksen kohdan yksi ja kohdan kaksi osalta päätökseksi on tullut äänin 0 - 8 Erkki Loposen tekemä muutosehdotus että Gumeruksen alakoulua ei lakkauteta.

Kunnanjohtaja jätti päätöksestä eriävän mielipiteen.

Pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 20:38 varajäsen Erkki Loponen poistui kokouksesta ja varsinainen jäsen Laura Vikiö saapui takaisin kokoukseen.